

Hyvinvointia kuntaan liikunnalla Päätös 19.12.2022 § 14/2022
490/04.05.01/2022

Toteutus: Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry Pohjois-Pohjanmaan liiton AKKE-rahoituksella.

Toteutusaika: 1.1.-31.12.2023

Loppuraportti

Kuvaus hankkeen tavoitteista, niiden toteutumisesta sekä keskeisistä toimenpiteistä

Hankkeen tavoitteena oli selvittää **liikunnan nykytila** PoPLin toimialueeseen kuuluvissa Pohjois-Pohjanmaan kunnissa uudessa kuntamurroksessa, jossa sote-palvelut siirtyvät hyvinvointialueille.

Keskeisenä tavoitteena oli myös lisätä kuntatoimijoiden tietämystä ja osaamista HYTE-kertoimesta ja siihen liittyvistä liikunnan indikaattoreista.

Pyrkimyksenä on vaikuttaa kuntien toimintamalleihin, jotta HYTE-kerroin kehittyisi positiivisempaan suuntaan ja sitä kautta saatava rahoitus ohjautuisi paremmin myös liikuntatoimintaan.

Hankkeen tavoitteiden toteutuminen

Hankkeessa syntyi kokonaiskuva liikunnan nykytilasta PoPLin toimialueen 22 kunnassa. Kuntatoimijoille tiedotettiin HYTE kertoimista ja TEA-viisarista liikunnan näkökulmasta. Korostimme liikunnan kokonaisvaltaista merkitystä myös muiden kertoimien osalta. Liikunnalla ja hyvillä elintavoilla voidaan vaikuttaa yli 40% kertoimien tuloksista. Osa toimenpiteistä on helposti toteutettavia ja osa pitemmän aikavälin toimenpiteitä. Kuntatoimijoiden tietoisuus asiasta on lisääntynyt.

Kuntien toimintamalleihin vaikuttaminen on pitkäaikaista työtä, mutta hankkeen esille nostamat asiat lisäävät tietoisuutta sekä antavat selkeitä mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseen. Kuntakohtaiset vertailut antavat pohjaa myös oman toiminnan kehittämiseen.

Hankeen loppuseminaari toteutettiin Pohjois-Pohjanmaan maakunnallisen hyvinvointifoorumin osana. Esittelimme hankeen ja siinä saatuja tuloksia. Hankkeessa työstetyt kunta kohtaiset infograafit olivat foorumissa esillä ja herättivät hyvää keskustelua osallistujien kesken.

Toimenpiteitä

Liikunnan nykytilan muodostamisessa aineistoa kerätiin useasta eri lähteestä. Hankkeessa tutustuttiin kuntien työstämiin hyvinvointikertomuksiin ja -suunnitelmiin, kuntastrategioihin ja kuntien www-sivuihin. Aineistoista tarkasteltiin liikunnan esiintymistä strategioissa, kuntien tarjoamaa liikuntaneuvontaa ja matalankynnyksen liikuntaryhmiä. Lisäksi tarkasteltiin kuntien HYTE-kertoimia ja Tea-viisarin tuloksia.

Toteutimme kyselyn liikuntapaikkojen kuntakohtaisista investoinneista viimeisen 2 vuoden ajalta sekä tulevaisuuden suunnitelmista seuraavan 5 vuoden osalta.

Viranhaltijakyselyä (mm. HYTE-rahojen käytöstä) tehtiin myös suoraan sähköpostilla ja soittamalla.

Kokosimme eri indikaattoreista 22 kunnan posterit, jotka olivat näytillä maakunnallisessa hyvinvointifoorumissa. Posteriaineisto on toimitettu kuntiin.

Otimme TEA-viisareiden ja HYTE-kertoimien asiaa esille PoPLi:n kuntakumppanuusverkostossa

Poikkeamat suhteessa suunniteltuun

Hanke eteni suunnitellusti. Henkilöstön vaihdokset vaikuttivat hieman kokonaisuuteen. Hankevastaava Oona Kylmänen siirtyi kesän jälkeen muihin tehtäviin ja tilalle tuli Eeva-Leena Ylimäki. Aluejohtaja Esko Hassinen eläköityi ja tilalle valittiin Jussi Ylitalo.

Hankkeen tulokset ja vaikuttavuus, indikaattoritiedot

Kunnista 8 mainitsi kuntastrategiassaan liikunnan. Matalankynnyksen liikuntaryhmiä tarjosi 17 kuntaa. Ne kunnat, jotka eivät järjestäneet liikuntaa mainitsivat järjestöjen tai kansalaisopiston tarjoaman matalankynnyksen liikuntaryhmät. Liikuntaryhmiä tarjottiin erityisesti ikääntyvälle väestölle ja lapsille. Lasten matalakynnyksen liikuntaryhmiä maitiin muutamassa kunnassa harrastamisen suomenmallin.

Liikuntaneuvontaa tarjosi 13 kuntaa. Liikuntaneuvontaa järjesti liikuntatoimi ja liikuntaneuvontaa antoi liikunnanohjaaja/-koordinaattori. Liikuntaneuvonta kirjattiin terveydenhuollon järjestelmiin 7 kunnassa. (Liitteenä kuntakohtainen kootitaulukko).

Hyte-kertoimien vertailussa vuodesta 2021 vuoden 2022 mittauksista 15 nousut kunnassa ja laskenut 7 kunnassa.

Kuntien HYTE kertoimet 2023 ja alustava valtion lisäosa vuodelle 2024

Kunta	Kerroin	Lisäosa €	Kunta	Kerroin	Lisäosa €	Kunta	Kerroin	Lisäosa €
Kempele	19,5	403 t	Siikajoki	14,1	77 t	Haapavesi	15,1	95 t
Kärsämäki	18,8	42 t	Hailuoto	13,1	14 t	Ii	17,1	169 t
Liminka	18,7	219 t	Lumijoki	13,1	30 t	Kuusamo	16,4	256 t
Oulu	19,5	4,2 milj.	Merijärvi	9,8	12 t	Oulainen	17,1	110 t
Tyrnävä	18,7	121 t	Muhos	10,2	119 t	Pyhäntä	17,1	27 t
Vaala	19,3	53 t	Pudasjärvi	14,1	90 t	Utajärvi	17,5	44 t
			Pyhäjoki	10,5	34 t			
			Raahe	14,1	351 t			
			Taivalkoski	13,4	54 t			

Kuntien varsinkin liikuntapuolen viranhaltijoiden tietoisuus HYTE ja TEA viisareiden mittareista kasvoi ja tämä antaa heille selkänöjää ottaa asioita keskusteluun poikkihallinnollisesti kunnissa. Merkille pantavaa oli, että vain Oulussa on olemassa suunnitelma, miten valtionrahoituksen lisäosaa (HYTE) tullaan käyttämään. Raahessa on aiheesta valtuustoaloite ja Siikajoella asiasta on keskusteltu HYTE-ryhmässä. Liikunnan viranhaltijoista suurimmalla osalla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa asiaan. Lähes kaikki olivat kuitenkin olleet osallisia tavalla tai toisella indikaattoritietojen vastaamiseen liikunnan osalta.

Liikuntapaikka investoinneista nousi esille, että jokaisessa vastanneessa kunnassa oli tehty mittaviakin ja osassa yli milj. luokan investointeja. Kyselyn tulokset budjetin osalta ovat suuntaa antavia mutta kertovat kuitenkin mittaluokan kokonaisuutena. Mielenkiintoista oli, että viimeisen 2-3v vuoden aikana investointeihin oli käytetty vastaajakunnissa (19) noin 69milj. euroa ja seuraavan viiden vuoden aikana tulevien investointien yhteissumma on noin 70milj. Kuntien investoinnit vaihtelivat suuresti keskenään. Investoinneissa on kyse merkittävästä kansantalouden toiminnasta (kysely liitteenä).

Hankkeen henkilöstö, organisaatio ja keskeiset yhteistyötahot

Hanke toteutettiin osa-aikaisina työpanoksina usean tekijän toimesta hankesuunnitelman mukaisesti. Työaika jakautui seuraavasti: projektivastaava 30 %, seura ja yhdistyskehittäjä 20 %, viestintäsuunnittelija 20 % ja aluejohtaja 10 %.

Keskeisenä yhteistyötahona olivat hankekuntien liikuntapuolen viranhaltijat sekä Pohjois-Pohjanmaan Liitto ja Kempeleen kunta maakuntafoorumin osalta.

Selvitys hankkeen toteutuneista kustannuksista ja rahoituksesta

Kustannukset toteutuivat suunnitellusti ja maksatushakemukset toimitettiin aikataulun mukaisesti.

Hankkeen tulosten hyödyntäminen jatkossa ja selvitys siitä miten hankkeessa toteutettua toimintaa tullaan jatkamaan tuen päättymisen jälkeen

Hanke antoi alueen kokonaiskuvasta hyvän käsityksen ja lisäsi PoPLi:n henkilöstön osaamista aihealueesta. PoPLi:lla on solmittu 21 kunnan kanssa kuntakumppanuussopimukset ja tämän hankkeen tuloksia ja osaamista tullaan hyödyntämään kumppanuuden kautta tapahtuvissa verkosto- ja kuntatapaamisissa. Kuntaposterikäytäntöä tullaan jatkamaan ja käymme keskustelua kuntien viranhaltijoiden kanssa mitkä indikaattorit nostetaan vuosittaisen tarkastelun kohteeksi.

Liikuntapaikkainvestointikysely otetaan esille mm. tammikuussa kuntakumppaneiden tapaamisessa missä yhtenä aiheena ovat ylikunnalliset liikuntahankkeet. Kysely antaa kunnille myös tietoa mitä suunnitelmia kunnissa on ja löytyisikö kuntien välille yhteistyön mahdollisuuksia. Samalla tietoisuus muiden hankkeista auttaa omien hankkeiden suunnittelussa.

TEA-viisareiden liikuntapuolen kysymykset (124kpl) toimivat hyvin myös kunnan strategisena työkaluna.

Miten hankkeesta tiedotettiin, miten hanke näkyi julkisuudessa

Hankkeesta kerrottiin kuntatapaamisten yhteydessä ja hankkeelle oli oma sivu PoPLi:n sivustolla <https://www.popli.fi/hankkeet/hyvinvointia-kuntaan-liikunnalla/>

Ilmoitus hankkeeseen liittyvän aineiston säilytyspaikasta

Hankkeessa kerättyä aineistoa säilytetään PoPLin toimitalossa

Julkinen tiivistelmä hankkeen toiminnasta ja tuloksista

Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu toetutti vuonna 2023 hyvinvointia kuntaa liikunnalla-hankkeen. Hankkeen tavoitteena oli selvittää liikunnan nykytilaa PoPLin toimialueen kunnissa (22kuntaa). Hankkeen taustalla oli SOTE-uudistus, jossa kuntallisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen säilyy kunnilla. Selvityksen aineisto kerättiin kuntien hyvinvointikertomuksista- ja suunnitelmista, kuntastrategioista ja kuntien www-sivuilta sekä kyselyin. Hankkeessa tarkasteltiin kuntakohtaisia HYTE-kertoimia ja Tea-viisaria sekä tulevaisuuden liikuntainvestointeja että HYTE rahojen käytöstä kunnissa. Selvityksessä ilmeni, että

kuntastrategioissa 8 kuntaa mainitsi liikunnan. Matalankynnyksen liikuntaa järjesti 17 kuntaa. 13 kuntaa tarjosi liikuntaneuvontaa kuntalaisille. Liikuntaneuvonta kirjattiin 7 kunnassa terveydenhuollon järjestelmiin. Hanke työsti myös 22 kunnalle keskeisistä indikaattoreista kuntakohtaiset posterit. Liikuntainvestoinnit vastaajakunnissa (19) oli mittavat sekä menneissä 2-3v että tulevaisuudessa 5v periodilla olevissa hankkeissa. Molempien tapauksissa investointien kokonaissumma oli noin 70milj €.

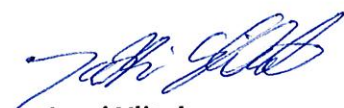

Juha Laukka esittelemässä hanketta maakuntafoorumissa, sekä kuntaposterit esillä

Loppuraportin liitteet

Ohjausryhmän arvio hankkeen toteutuksesta ja tuloksista, liikuntafoorumissa pidetty esitys, kuntaposterit, kysely liikuntainvestoinneista, kuntakohtainen koontitaulukko

Oulussa 12.1.2024

Jussi Ylitalo

Aluejohtaja

Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu

Eeva-Leena Ylimäki

Projektivastaava